

VLASTNĚDNÉ
MUZEUM

512 11 VYSOKÉ N/JIZ.

ZPRAVODAJ MěÚ Vysoké nad Jizerou- VĚTRNÍK č. 12/1994, vedoucí redaktorka
Ludmila Hnyková, náklad 400 ks, cena 3,- Kč. Příspěvky zasílejte do každého 3. v měsíci
na MěÚ Vysoké nad Jizerou PSČ 512 11.
Vytiskla tiskárna Glos s. r. o. Semily pod č. 1538 v roce 1994.

VĚTRNÍK

ZPRAVODAJ
MĚSTSKÉHO ÚŘADU
VE VYSOKÉM NAD JIZEROU

PROSINEC 1994

B. Bosmans:

Útěcha

Život může být těžký, strašně těžký.

Život tě může zasáhnout
v největší hlubině tvé duše.
V takovém mučivém okamžiku
hledá každý člověk útěchu.
Bez útěchy nemůžeš žít.

Útěcha však není alkohol,
prášky na spaní, ani injekce.
To jsou prostředky, které tě
na krátký čas spíše omátní
a pak tě vrhnou
do ještě temnější noci.

Útěcha je jako hojivá mast
na hlubokou ránu.

Útěcha je jako oasa
nečekaně nalezená v poušti.
Oasa ožíví tvou důvěru v život.
Útěcha je jako uklidňující dlaně
na tvé hlavě.

Útěcha je jako mírný obličej
někoho v tvé blízkosti,
kdo rozumí tvým slzám,
kdo naslouchá tvému
utrápenému srdci,
kdo s tebou zůstane v tvé úzkosti
a beznaději
a kdo ti pomůže vidět zase hvězdy.

Útěcha ti přináší další své dary:
p o k o j - r a d o s t - l á s k u ,
dary, s kterými můžeš krásně žít!

Zprávy z městského úřadu

18. a 19. listopadu proběhly i v našem městě komunální volby. S jakým výsledkem, je patrné na přiložené tabulce. ➡

Dne 2. prosince se konalo první zasedání nově zvoleného zastupitelstva, jehož počet z předešlých 15 se snížil na 7.

Z tohoto zasedání bylo vydáno usnesení, které vám vážení čtenáři, předkládáme.

1) Předseda místní voleb. komise p. J. Buchar podal zprávu o výsledku voleb do obecního zastupitelstva.

2) Mandátová a volební komise ověřila dokumenty a doporučila výsledek voleb ku schválení.

3) Zastupitelstvo rozhodlo o ustavení dvou místostarostů jako o funkci neuvolněné a o funkci starosty jako uvolněné.

4) Starostou byl obecním zastupitelstvem zvolen pan Jindřich Matura.

5) Místostarosty byli zvoleni pan PharmDr. Ďurďa Dalibor a pan Bárta Karel.

6) Jako zástupce do okresního shromáždění byl zvolen starosta pan Jindřich Matura.

7) 2. veřejné zasedání městského zastupitelstva se koná 19.12.94 (pondělí) v budově hasič. zbrojnice.

CSU

Komunální volby 1994

FVT

Výsledek voleb '94

Výpis výsledků voleb dle výběru

okres 3608 - Semily

obec 577693 - Vysoké nad Jizerou

n á z e v v o l e b n í s t r a n y									
by vol svit	počet voleb	počet voleb	p ř i j m e n í a j m é n o	datum narození	skratka polit. strany	skratka navrh. strany	počet hlasů	pro- centa	plat
Křesťan. a demokratická unie - Československá strana lidová									
1	0	1	Ďoubalík Jiří	19/02/56	KDU-ČSL	KDU-ČSL	260	Z	
1	0	2	Havelka Jaroslav	10/08/57	KDU-ČSL	KDU-ČSL	94		
1	0	3	Hegral Jan	2/07/57	BEZPP	KDU-ČSL	191		
1	0	4	Hegralová Svatava	21/06/57	BEZPP	KDU-ČSL	88		
1	0	5	Pokorný Zdeněk	3/04/50	KDU-ČSL	KDU-ČSL	54		
1	0	6	Pokorná Jana	23/05/65	KDU-ČSL	KDU-ČSL	45		
1	0	7	Bartoničková Jana	29/01/61	KDU-ČSL	KDU-ČSL	99		
Občanská demokratická strana									
1	0	1	Petrůška Josef	25/05/39	ODS	ODS	270	Z	
1	0	2	Bárta Karel	21/11/54	ODS	ODS	222	Z	
1	0	3	Kašířák Zdeněk	1/02/58	ODS	ODS	118		
1	0	4	Fučík Josef	21/09/44	ODS	ODS	188		
1	0	5	Knop František	15/11/36	ODS	ODS	144		
1	0	6	Kučera Jaroslav	5/12/50	ODS	ODS	192		
1	0	7	Matoušek František	11/04/67	ODS	ODS	121		
Sdružení nezávislých kandidátů									
1	0	1	Matura Jindřich	28/10/47	BEZPP	NK	657	Z	
1	0	2	Chmelík Jiří	6/11/51	BEZPP	NK	356	Z	
1	0	3	Nosek Josef	14/10/54	BEZPP	NK	436		
1	0	4	Ďurďa PharmDr. Dalibor	2/05/66	BEZPP	NK	525	Z	
1	0	5	Kellner ing. Karel	25/07/50	BEZPP	NK	441		
1	0	6	Mevald Stanislav	19/03/50	BEZPP	NK	310		
1	0	7	Pohanková MUDr. Dana	6/10/47	BEZPP	NK	586	Z	

zpracováno v PVT 22.11.1994 13:56:50

strana číslo 1

Okénko městské policie

Hlavní pozornost v tomto měsíci se upírala na zabezpečení klidného průběhu komunálních voleb.

Ovšem ani všední práce nebyla opomíjena, jedná se zejména o kontrolu zabezpečení chatových objektů a také kontrolu dodržování zákazu stání ve městě, který stále řidiči nerespektují.

Tento měsíc byl násilně otevřen ki-osek na vysokém koupališti, ale protože je již delší dobu po sezóně, bylo všechno zboží odvezeno, takže došlo pouze ke škodě na oknech a dveřích. Tento případ není uzavřen, a proto žádáme občany, zda si nevšimli někoho podezřelého, pohybujícího se u koupaliště.

Závěrem bychom chtěli poděkovat za spolupráci v roce letošním a s přáním „Hodně štěstí a zdraví v roce 1995“ se těšíme na spolupráci další.

ŠKOLNÍ OKÉNKO

Staroveská škola - 2. část

Žáci

Nejzajímavější je zřejmě vývoj počtu žáků staroveské školy. Setkáváme se se skutečností velmi podobnou skutečnosti sklenařické. Nejvyšší počty

žáků byly před 1.světovou válkou (1896 - 79 žáků, 1907 - 77 žáků, 1914 - 68 žáků). Po 1.svět. válce došlo k prudkému poklesu ve šk. roce 1923-1924 zaznamenáváme jen 26 žáků, jenž byl od počátku konjunktury vystřídán opět pozvolným vzrůstem (1924-1925 - 35 žáků, 1929-1930 - 44 žáků, 1930-1931 - 45 žáků), od první třetiny 30. let klesl počet žáků pod 30, od konce 2. svět. války pod 20. V roce uzavření (1959) měla škola 7 žáků (od r.1959 chodí staroveské děti do vysoké školy). Příčin tohoto vývoje je více. Např. pokles porodnosti způsobený válečnými katastrofami, ekonomickou situací (např. nezaměstnanost v době krize), ale i kulturním vývojem, po obou svět. válkách se přirozeně snížil počet obyvatel, po 2.svět. válce pak nastal proces stěhování mladých rodin do měst, jenž měl řadu příčin, a ten ve svém důsledku vedl k postupnému vyliďňování venkova.

Před 1. svět. válkou bylo ve Staré Vsi několik vln epidemií (chřipka, neštovice, spalničky, zarděnky, příušnice), které několikrát dlouhodobě ohrožily vyučování a způsobily (vedle dalších chorob) i několik úmrtí školních dětí.

Až do konce 1. republiky najdeme ve staroveských školních kronikách záznamy o neuspokojivém prospěchu dětí. V r. 1892 např. čteme „Prospěch dětí je neuspokojivý. Hlavní vady dlužno přičítat: a) veliké nechuti rodičů ke škole, b) úmorné, vysilující navlékání korál, které trvá od časných hodin ranních do pozdních hodin no-

ních. Dítka nevyspálé a z nezdavé šetrností rodičů chatrně živěné přicházejí umdlené do školy, kde na vyučování mají chatrný zájem.“ První příčina s druhou pochopitelně souvisí. Rodiče měli „nechuť ke škole“, protože škola (resp. školní povinnost) jim jen v omezeném čase dovozovala využívat děti k práci. O to intenzivněji pak byly využívány. Tento vztah rodičů k dětem a k jejich vzdělání způsobovala jistě chudoba. Škola a učitel byli mnohými rodiči nenáviděni, často nerespektováni, ještě v polovině 30. let 20. století byly ve Staré Vsi problémy se školní docházkou: „...Někteří rodiče si chtěli děti ponechávat doma k polní práci. Několik jich přišlo se žádostí, aby správce školy dovolil dětem až na 4 dny, ale v tom ohledu byl správce školy neúprosný. Nemohl povolit ani p. Štěpánkovi, který pomoc dětí skutečně potřeboval, což školní správce uznával - ale špatné příklady kazí dobré mravy. P. Štěpánek ovšem stanovisko školy neuznával a děti si přece několikrát k práci ponechal. Nepomohly ani upomínky a správce školy jen s ohledem na těžké hospodářské poměry neučinil trestní oznámení. Z 29 neomluvených půldnů vynechaly samotné Štěpánkovi děti 19 půldnů. Bohudíky je případ Štěpánkuv téměř jediný, ostatní rodičové díky domlouvám a někdy i hrozbám posílali děti do školy pilně.“

R. Váňová

Nezáleží na tom, zda jsme šťastní, ale na tom, zda jsme schopni zajišťovat štěstí jiným.

Vlastivědný výlet do Prahy

Dlouho jsme si o Praze vyprávěli a připravovali se na výlet. Paní učitelka řekla, že pojedeme před úplňkem, protože to bude určitě hezký. A opravdu - celý den svítilo sluníčko a na nebi se neobjevil ani mráček. Vyjeli jsme ráno v 7 hodin a protože cesta proběhla dobře, už v 9,15 jsme vystupovali z autobusu blízko Národního muzea. Prohlédli jsme si Václavské nám. a okolo a metrem jsme odjeli k Staroměstskému nám. V 10 hodin vypochovali apoštolové do okýnek Staroměstského orloje, marnivec se prohlížel v zrcadle, lakomec cinkal měšcem, kostra nás vystrašila a Turek se schovával pod turbanem. Ze Staroměstského nám. jsme šli Karlovou uličkou na Karlův most a Nerudovou ulicí na Hrad. Líbil se nám tam chrám sv. Víta, socha sv. Jiří, sloup z jednoho kusu žuly i Zlatá ulička.

Na Petřín jsme šli pěšky a už jsme se těšili do bludiště. Jenže zcela nečekaně byla přístupná i 60 m vysoká rozhledna, a tak jsme na ní (po 299 schodech) vyspěli. Z té výšky jsme měli celou Prahu jako na dlani. Zrcadlové bludiště byla naše poslední zastávka na Petříně. Moc se nám tam líbilo a hrozně jsme se nasmáli, když nás zrcadla proměňovala v obludy. Z Petřína jsme odjeli autobusem na Ružýň, podívat se, jak přistávají a startují letadla.

Cestou domů jsme se dívali na kreslené pohádky, které nám na videu pustil pan řidič L. Kučera.

Výlet se vydařil, hodně jsme viděli a moc se nám Praha líbila.

Ze slohových prací žáků 4. třídy.

Školní obchůdek

Sít obchodů a obchůdků v našem městěčku se v poslední době rozrostla. To si asi všiml každý z vás. Nebo snad ne? Chyba! Na parkovišti před hlavní budovou ISS (rozuměj integrované stř. školy) vyrostl prodejní stánek. Teď je na místě otázka: „A co si zde můžete koupit? Samozřejmě od nejlevnějších jogurtů, másla a dalších mléčných výrobků přes různé sladkosti a laskominy, oleje, kečupy, cukry, různé ochucené a neochucené vody, pivo, v sezóně jablka, až po několik málo výrobků racionální výživy - grahamové tyčinky, musli tyčinky a vitamíny. Ale pozor! Toto je jenom výčet z několika druhů potravin a zboží, které si zde můžete koupit.

Pohov! Určitě vás také ve vašem úspěšném dni potěší úsměv obsluhujícího personálu. Vedoucí stánku je příjemná paní Slámová a pomáhá jí vždy jedna ze studentek RŠ, které zde po dobu dvou dnů vykonávají praxi. Obě se také snaží zpříjemnit milým úsměvem vaši třebaš pošmourou náladu.

Tak neváhejte, neseďte doma a běžte se přesvědčit, že je opravdu z čeho si vybrat. Prodejní doba je od pondělí do čtvrtka od 12.30 do 17 hodin, v pátek od 8.00 do 12.30 hodin.

Věra Preisslerová, IV.ročník ISS

Z KULTURY

Tentokrát ne o divadle vysokém

Není tomu tak dávno, co ve Vysokém skončila 25. divadelní přehlídka divadelních souborů, jedna z mála tradic tohoto horského městečka. Existují však také jiné divadelní přehlídky, jako je divadelní přehlídka souborů hrajících pro děti v Desné u Tanvaldu, či v Tanvaldu samotném. Těchto přehlídek se účastnil také DS Gymnázia I. Olbrachta Semily, kde se roku 1991 opět schází parta studentů, kteří mají rádi divadlo a studentskou recesi. A zajímavé na této přehlídce her pro děti je právě to, že scénář jedné z her napsala vysoká studentka D.Hejralová.

Loňského roku jsme nastudovali pohádku Šíleně šílená princezna. O tomto představení bychom Vás chtěli informovat více, neboť byla zatím nejúspěšnější.

Na motivy pohádky Františka Vlčka a Bořivoje Zemana Šíleně smutná princezna ji pro studentské divadlo upravila právě naše vysoká spolužačka. Potýkali jsme se s velkým množstvím problémů, jelikož jsme se rozhodli pro hudební verzi a potřebovali tak dobrého hudebníka. Takový člověk se našel. Jiří Votrubec se svého úkolu zhostil na výbornou a patří mu náš vřelý dík. Taktéž bychom chtěli poděkovat tvůrcům kulís, kreslářům Pralovskému, Rakusovi a Urbanovi.

Premiérové představení bylo 29. 4. 1994. Dopoledne proběhla generální zkouška ve formě představení pro ZŠ I. Olbrachta, poté

předpremiéra a zároveň nejlepší představení, jehož atmosféra se již opakovat nebude, pro Gymnázium I. Olbrachta, a večer oficiální premiéra pro veřejnost. 9. května se hrála další tři představení. Dvě pro základní školy a odpoledne se na nás přijela podívat vysoká rodinná škola. Sedmé představení jsme odehráli v Rokytnici nad Jizerou pro základní školu a poté již probíhaly přípravy na přehlídku do Desné u Tanvaldu, pořádanou 23. června 1994. Na této přehlídce souborů hrajících pro děti jsme byli úspěšní více, než si kdokoli z nás představoval. Odnesli jsme si ceny za výtvarné provedení scény, za ženský herecký výkon a za mužský herecký výkon. Nejvíce nás však potěšila cena dětského diváka. Tehdy jsme také přislíbili účast na podzimní přehlídce v Tanvaldě, kde se hrála 6. listopadu a opět měla nečekaný úspěch. Všichni herci se překonávali, snad také proto, že představení mělo být poslední. Teprve hodnocení porot naše plány poněkud změnilo. Cenu získala i Daniela Hejralová za úpravu scénáře a celá pohádka pak cenu od dětské i odborné poroty. Vrcholem všeho však byla Hlavní cena - Zlatý člunek a.s. SEBA Tanvald a nominace do krajského kola.

Je to určitě další úspěch na divadelním poli semilského okresu.

Tímto článkem bychom chtěli poděkovat všem, kteří se na naší pohádce jakýmkoli způsobem podíleli, především našemu režisérovi a skvělému profesorovi Ludku Štěpničkovi.

*Za DS Gymnázia I. Olbrachta
Jaromír Nosek, student 3.roč.
a kolektiv*

ZAPOMENUTÁ ŘEMESLA

A já pořád kdo to tluče, a on bednář na obruče

Je studený podzimní den. Silný vítr ohýbá stromy a prohání zbytky listů uličkou pod náměstím. Zazvonila jsem u čísla 258. Nízký domek, kolem plno dřeva, což dává tušit, že se zde s ním pracovalo a pracuje. Vítá mě poslední z rodu bednářů - pan Petr Nečásek. Vcházíme do teplé místnosti, původní bednářské dílny, dnes už omezené na poměrně malý prostor. Prohlížím si různé nářadí a zařízení, a pak si povídáme.

Jak dlouho se předávalo toto řemeslo v rodině?

Prvním bednářem byl Matěj Nečásek, který se tady v roce 1740 narodil a řemeslo začal. Bednářské řemeslo je po hrnčířství nejstarší z řemesel. Od té doby po pět generací se u nás bednářství provozovalo. Po Matěji přišel Josef, pak opět Matěj a potom můj dědeček Petr a poslední byl

můj otec Petr Nečásek. Pro ně bylo bednářství jediným řemeslem, které střídavě kvetlo i upadalo. K řemeslu patřilo i malé hospodářství, ale vlastní potah jsme nikdy neměli. Byli jsme vždycky odkázáni na některého většího hospodáře. Pracovalo se od rána do noci na objednávky a navíc se vyrábělo zboží na jarmarky. To byl svátek pro všechny řemeslníky i živnostníky, protože na jarmark chodilo nakupovat celé široké okolí.

Měl váš dědeček nebo otec i víc učedníků?

Podle potřeby býval i tovaryš, ale když se syn vyučil, pracovali jen s otcem.

Kdy se řemeslu dařilo nejvíc?

Před první světovou válkou, dokud nepřišla industrializace. I za války byl velký zájem o bednářské výrobky. Tatínek byl však odveden. Protože byl „fronty nezpůsobilý“, pracoval jako odborník v prachárně v Rakousku, v Semtíně u Pardubic a v několika dalších dílnách, kde se sudy plnily výbušninami. Byl posledním bednářem, kterého jeho řemeslo ještě uživilo. Tehdy stačilo, když si řemeslník vydělal pro sebe a pro rodinu na živobytí. O žádném velkém zisku nemohla být řeč.

Co všechno se u vás vyrábělo?

Budete se divit, ale sudy ne. Za to spousta jiných nádob: štoudve, to byly zásobníky na vodu, stály obvykle na chodbě, dříve pro pekaře, okouny, to jest okované nádoby na vážení vody, sedací škopky (hygienické zařízení), mlsníky na mytí skla, zejména pro hostince (stály vedle pultu), putny na záda

(na vodu, zedníkům na maltu, chalupářům na vynášení hnoje do kopce), dětské vaničky, koupací vany, vany na prádlo, velké květníky, máselnice na tlučení másla, houpačky, tj. kolébavé máselnice, kádě, veliké nádoby bez uch do barvíren, šlichtoven, konzerváren (na ukládání ovoce), do Masny se později dělaly ohromné kádě na nakládání masa pro 20 - 50 q, nádoby na spařování plevů pro dobytek, dřevěné konve na vodu, šoufky na močůvku atd.

Z jakého dřeva se všechno vyrábělo?

Z dosažitelného. Tedy u nás nejvíce ze smrkového, nejvýš z modřínu, víc v kraji z dubového. Dřevo se sušilo na velkých kachlových kamnech. Jak už jsem říkal, sudy jsme nevyráběli, ale opravovali a na ně jsme museli dovážet dub z Jičína, a to po dobu, dokud byla u Brožů (dnes výzkumné pracoviště ing. Jiříče) výrobní likérů. Také jsme pracovali například pro firmu Souček v Turnově, do Frýdlantu a jiných míst, kde se likéry vyráběly.

Odkud jste dřevo dováželi?

Z Rezků už nařezaná velká polena. Prkna jsme vozili nejvíce z pily ze Štěpanic. Koňským potahem samozřejmě.

Kdo pro vás vyráběl kovové obruče na všechny výrobky?

To patřilo také k řemeslu. Sami. Pro menší nádoby jsme kupovali v textilkách plechové pásy, jimiž byly svázány žoky bavlny, pro větší jsme museli nakupovat svažkové železo v obchodě.

Kdy začalo toto zajímavé řemeslo upadat?

Po první světové válce nastupoval plech a železo, o dřevěné věci nebyl už takový zájem. Až zase přišla druhá světová válka. Všechno kov šel na zbraně a dřevo se opět dostalo ke slovu. To bylo práce velmi mnoho. Po válce však zaplnila trh umělá hmota a našemu řemeslu tím bylo odzvoněno.

Vy jste se také vyučil bednářem. Pracoval jste v tomto oboru?

Do roku 1955. Práce ubývalo, neuživila by mě, a tak jsem 7 roků pracoval ve výrobně lyží u Bartošů a potom až do důchodu v bývalé Sebě jsem dělal veškeré práce se dřevem. Moje maminka pocházela z truhlářské rodiny, a tak jsem se nakonec vyznal v obou řemeslech.

Jak vidím na tom náradí kolem, stále ještě s dřevem pracujete.

To podstatné z dílny jsem si nechal. Je tu ponk a kozel (nebo se mu také říká dědek, nebo pořeznice. Předvedl mi názorně toto zařízení na přidržování dřeva při jeho opracovávání). Všechno se u nás dělalo ručně, žádný motor v domě nebyl. Dřevo se opracovávalo sekýrkou, pak různě upravenými pořízy, velkým hoblíkem (macskem), malými hranatými i kulatými, každý má své jméno. Pracovalo se i řadou rámových pil, které visí tady na stěně, různými vrtáky, v koutě stojí kovadlina a proslulá palice, kterou bednáři tloukli na obruče. Důležitá je i kožená dlouhá zástěra, opásaná řemenem, za kterou se zastrkovalo prkénko, zvané duše, pro oporu při práci s pořízem.

Jak vás tak sledují, bylo k vaší práci

potřeba řádného fortele, vidíte? Byli všichni bednáři takoví statní lidé?

Většinou, ale všichni, i ti postavou menší, museli mít sílu a vtip, protože práce to byla těžká a náročná.

Pro koho ještě pracujete? Podle vašeho pracovního oblečení, dlouhé kožené zástěry, vidím, že nezahlíte.

Pracuju pro rodinu, pro přátele a pro radost.

Přeji vám, ať té radosti z práce ještě hodně užijete!

Za nesmírně zajímavé vyprávění děkuje Lud. Hnyková.

TEN VÁNOČNÍ ČAS DOČKALI JSME ZAS

Milí přátelé,

vánoční doba je čas naplněný poezií, vzpomínkami a překrásným pohledem na zasněženou krajinu. Tento čas má své nepřekonatelné kouzlo, které se nenechá ničím napodobit. Většina z nás v tomto čase alespoň trochu zapomene na své starosti a trápení. Každý z nás žije v očekávání, že se všichni sejdeme u štědrovečerní večeře a těšíme se již delší dobu předem na okamžik setkání u rozsvíceného vánočního stromku. Vidět radost těch nejmenších při rozbalování dárků je ten nejkrásnější vánoční zážitek. Svátky vánoční jsou časem porozumění, lásky, odpustění a tajných přání. Dovolte mi, abych Vám popřál k svátkům vánočním dobrou pohodu a mnoho pěkných zážitků a v novém roce Vám přeji hodně osobních úspěchů a pevné zdraví.

Jindřich Matura, starosta města

*Ptáci v oblacích zpívají,
pastuškové vytrubují,
co to nového, neslýchaného
koleda nám nastala,
abychom ji zpívali*

Ze staroveské kroniky p. Večerníka:

Prosinec

Advent, příchod, očekávání a lidé čekali Vánoce se vším tím, co k nim patřilo a těšili se na něj celý podzim, zpívaly se vánoční písně dlouho před Vánocemi. Zde v okolí se zpívala před sto lety píseň z druhé strany, v níž bylo uvedeno mnoho známých jmen, jako „Vy mlynáři Zabuchovti, jste v té rokli jak na poušti, nebo já, Jíra Vrkoslav z Pechů, já mu nesu v koši mechu.“ Chodilo se v adventu časně ráno na roráty, říkalo se roráté, do kostela a že někteří mysleli jen na svátky, až z toho propadali roztržitosti, smáli se jim zas jiní, že kdosi z toho obul místo bot konve a šel na roráté a divil se, že nemůže nic ujít, a zas jeden ze Sklenařic, že k ránu svítíl měsíc, myslil už v Šachtách, že je v kostele, vylezl tam na smrk a dal se do zpěvu. Také se stalo, že kluk, jemuž rodiče svěřili malého bratra a šli na roráté, přišel do kostela se slovy: „Roráté, roráté, co tady děláte?“ Kostelník na něho: „Pst, pst, ticho!“ „I žádný pst, kluk se mně doma podělal, ať si ho jde máma vypucovat!“

Už od posvícení se pomalu přišetřevalo. Na Vánoce mouky, mléko se také skládalo dlouho, a jak staří sami sebe, tak děti mořili vodovkou, nemastným zelím a takovými též bramborami, pal-

čivými rakušankami a také chodili pro pár liber mouky do Šlejberkova (Schreiberhau) za hranice, kde byla asi o půl krejcaru lacinější, na což o půlnoci vyrazili a o druhé půlnoci se vrátili. A tak takovou šetřili a potom na jednu napekli koláčů po půl pytlí, a kde jich bylo více, po celém, že to měli až do hromnic, až na tom mák pleni- věl. A že do toho mléko dlouho skládali, bývalo to s ním též všelijaké, až to někdy nemohly kvasnice zvednout, obzvláště ty pivovarské tekuté.

Obrazky do betléma se vystřihovaly z podlepených archů, jenže někde to v betlémě hodně přehnali, majíce tam celé skupiny haviřů při kopání a tlačících hunty s nakopanou hmotou. Dále pěchotu v čákách, modrých kalhotech a bílých kabátech a nakročenou levou nohou, celý odřad dělostřelectva, hulány až novější v modrých kabátech a červených kalhotách na koních s praporey, mezitím už útěk svaté rodiny do Egypta a z hrobu vstání Kristovo.

V prosinci je svátek Mikuláše, při němž bývá obleva, odměkké, říká se: „Ondřeje, odře je, Mikuláš běhy omeje.“ Chodí chasa přestrojená za Mikuláše, anděla a čerta a nadílí svým menším vrstevníkům, vlastně, straší je. Někdy chodí po vsi více takových svatých trojic a tak se před léty stalo ve Stanovém, že se takové dvě konkurence sepraly a na jednom z čertů roztrhaly vypůjčený kožich.

Františka, svátek všech Františků, před kterým několik vesnických hubiček před domy odehrávalo, což se dělo před svátkem Josefa, Marie a Anny

také. Sv. Barbory, patronky dělostřelců s barborským jarmarkem, na němž nakupoval Ježíšek. Staří vlastně do Štědrého dne přadli a před tímto dnem je tak zvaná dlouhá noc, na niž se předlo do půlnoci a než se přástevníce rozešly, pekly se sejkory a uvařily knedlíky, zvané chlupaté neboli kladiva, čemuž se říkalo „rozehodnice“, že to bylo na rozejití a teď se začalo s přípravami na svátky a už se nejedlo až večer, aby se vidělo zlaté prasátko.

Pekly se koláče, jak se zpívá v té písničce: „Na Štědrý den jsem koukal, jak se z komína kouří, taky jsem nim vinšoval, ať se nim to daří.“ A že toho napekli mnoho, bylo pro to potřeba mnoho prken, tak šli u Krejčů Holánových tak daleko, že k tomu účelu vysadili dvířka od záchoda. Někdy byly, jak už praveno, špatné kvasnice, koláče nezvešly a byly to brusy, s čímž se každý tajil, aby se sousedé nesmáli a běda, zvědělo-li se to, tu hned někdo ustrojil panáka, jemuž dal do kapsy cestovní rozkaz a nějaké posměšné verše k tomu a toho opfeli postiženému o dveře, aby se při otevření svalil do sně. Takovému panákovi se říkalo „brusář“.

K štedrovečerní večeři se také pekli hubník, nikdy ne ryby, jako se nedělal stromek. Ten přišel až ku konci 80. let od Němců. Myla se podlaha, před léty ne moc, a kde toho bylo hodně našlapáno, hlavně u dveří, tam se oškřábala sekýrkou. Řezala se řezanka na svátky, lidé se omyli a večer po rozsvícení lampičky u betléma se večeřelo. K tomu se všichni lépe ustrojili, vzali do

kapsy peníze, aby při nich byly celý rok a usedli ke stolu tak, aby ničí stín nepadal na dveře, aby ten dotyčný do roku neumřel.

Hospodář vzal lžici do ruky, pokřivoval se a ostatní s ním, i když to celý rok nedělali, dnes výminečně tak učinili a po hospodářových slovech: „Tak s pánem Bohem, abychom měli celý rok co jíst a aby nový rok nebyl horší než tento a abychme tu zas za rok všichni seděli“, dají se všichni do jídla.

Po jídle se, což jsou známé věci, hádá budoucnost z rozkrojených jablek a rozloupnutých oříšků, děvčata třesou bezem a házejí střevec přes hlavu. Hospodyně nese drobečky od večere pod stromy do sadu, aby bylo ovoce, a hospodář každému dobytčeti krajíček chleba a jablko. Ten den ráno se sypalo drůbeži do obruče krmení, aby se držela pohromadě a u domu. Kdo chtěl mít zlého kohouta, dal mu ten den česneku.

Přišel-li do stavení první ten den mužský, měli telata býčky, pakli ženská, jalovičky. Konec Štědrého večera je půlnoční mše v kostele, ale také zvičání budoucnosti ve vodě o půlnoci, což kdysi před mnoha léty, snad více než sto, dělala děvčata z dolence na rybníce u hořeního mlýna, prosekavše led. Dívala se do vody, kde prý lze v tu chvíli spatřit budoucnost. Žádná nic neviděla až jedna ze Strnádkovy chalupy, která stávala na Roprachticku za hořením mlýnem, vykřikla a zakryla si oči. Na naléhání druhých, aby řekla, co viděla, odpověděla, ať to nechtějí vědět a nepověděla a do roka zemřela.

Také se kdysi stalo, že jeden vojn z Pasek šel zrovna na Štědrý den na dovolenou a zahynul v hrozně sněhové vánici pár kroků od domova.

Je-li štědrovečerní noc hvězdnatá, povede se následující rok hrách a jiné luštěniny. Na Boží narození se má pobýt ve třech kostelích nebo aspoň v jednom na třech mších.

Štěpána, kdy bývala už zase tančovačka a v kterémž dnu se měnila a nebo zůstávala čeládka, proto se říkávalo „vyletěl-li“ někdo ze služby, že má Štěpána. Ještě následující den po Štěpánu, Jan Evangelista, se dříve světíval. Poslední den v roce, Silvestra, kdy se jde odpoledne do kostela na požehnání rozloučit se starým rokem a poděkovat zaň, byl-li dobrý, a pomodlit se, aby byl nový také dobrý.

Příprava J. Ďoubalíková

Vánoce, vánoce, přicházejí ...

a tak bych vás ráda pobavila tím, jak se u nás Hnyků před 80 ti léty pekařilo. Jaké by to byly vánoce bez sněhu a mrazu, proto se dávaly pytle mouky do pekárny na ohřátí, aby těsto lépe kynulo. Objednaly se žoky (pytle) velkých rozinek, malé se tenkrát do vánoček (po krkonošsku štědrounic) nedávaly. Před hlavním pečením se vypraly v neckách a ta sladká voda se nevylívala, to si sou-

sedě, co měli dobytek, pro ni chodili, přidávali ji dobytku do pití, prý bylo pak sladší mléko. Peci se začalo již první týden v prosinci, čím starší vánočky, tím lepší, přísady se lépe rozloží. Po mnoha kg pekli hlavně sedláci, tenkrát svým zaměstnancům (kočím, služkám) dávali k vánočním vánočkám. Zákazníkům - hlavně z okolních vesnic, bylo dost, takže jsme měli bývalého tatínkova „vyučence“ na výpomoc. Vysootí sedláci si nosili svoje mléko, někdo i máslo, jiný chtěl méně sladké atd., proto se každému zadělávalo zvlášť. Maminka měla knihu, do které zapisovala, kdo kdy má přijít, přinést mléko, šlo to jedno za druhým, jak na běžícím pásu. pec se vytápěla uhlím, elektrické pece tenkrát nebyly, proto ten spěch. Jedna vážená paní byla na řadě hned po obědě. Bylo 1/2 2 hod. paní nikde, tak mne k ní vyslali, zda nezapomněla. „Ne, ne, nezapomněla, přijdu, přijdu“. Čekalo se hodinu - stále nešla, všechno tím zpožděné, zmatek nad zmatek, zkrátka, po 5.té hodině paní s mlékem přišla. Tatínek jí povídá: „ Nevím osobo, kam vás mám zařadit, dnes už nemůžu, zítra máme plno, vždyť jsem vám říkal, abyste přišla hned po obědě.“ A ona s klidem odpověděla: „Ano, ano, pane Hnyku, my jsme právě poobědvali“. Tatínka nenáhlada přešla a zařadil jí k nočnímu pečení, jak se peklo denně.

Šťastné a veselé přeje
Jarmila Havlíčková

Z vyprávění pana Č. Kramáře

Štědrounice jako malované

„Když jsem byl mladý, asi sedmnáctiletý, mlátili jsme před vánoci a mašinovali žito. Pak jsme to chtěli zrovna „napytlovat“. Na špejchaře u samé vrchové latě na prkýnu byl narovnaný štůs pytlů. S tatínkem jsme je chtěli sundat dolů, a tak jsme to táhli, najednou - bum. Něco spadlo. krásná, červená, jako malovaná štědrounice se z těch pytlů vykulila.

„I prasakra, i prasakra, hochu, víš, to sem si sem já v minulech vánočních skoval pro sebe, aby nikdo nevěděl a co sem se potom nazpominal, kam že sem ji dal“, škrábal se tatík za ušima „Copak s tím asi teď uděláme?“ „Ale zkusme to rozpíjet“ radil jsem. Když jsme potom topili, dali do hrnku mlíko, aby byla v troubě pára a na plech štědrounici. Rozpekla se, a tak jsme si na rok staré vánoce velmi pochutnali. To se tenkrát z tak dobrý foroty pekly štědrounice.

Z archivů vybrala J. Ďoubalíková

Vánoce ve Trčici

K vánočním mého dětství patřovala návštěva příbuzných ve Trčici, která se uskutečňovala tradičně na Boží hod vánoční odpoledne. Po obědě se naše rodina vydala pěšky nebo na sánkách k Housovům na tzv. Malou Stranu. Ve světnici nás uvítala tetička Housová a její početná rodina: manžel, dcera, zeť a 3 vnučky, později přibyl i vnuk.

Většinou u Housů býval na návštěvě i někdo z jejich dalších tříčských příbuzných, takže se nás ve světnici sešlo 15 - 20. Muži se sesedli kolem stolu v rohu světnice u oken a ženy na lavici kolem kamen. My děti jsme obsadily kanape v druhém rohu světnice, kde byl náš ráj hraček, panenek a dětských her. Samozřejmě jsme si povídaly o tom, co kdo dostal od Ježíška. muži probírali politiku, ženy si povídaly o domácnosti, všichni o čerstvých místních událostech. Tetička nás hostila čajem s rumem (dětí se štávou) a znamenitými povídkovými, tvarohovými a makovými koláči. Také jsme vždycky ochutnali jablka - Housovi mívali vinná a malináče. Po svačině, když už se setmělo a děti rozsvítily svíčky na stromku i světýlko u velkého papírového betléma, pozval všechny přítomné pan Hladík ze sousedního domu, aby se šli podívat na jejich betlém. Stál totiž opravdu za vidění a nikdo se nenechal pobízet dvakrát.

Hladíkův betlém zaujímal celou stěnu světnice na šířku a od poloviny její výšky byl vystaven až ke stropu. Okouzlovaly nás betlémské paláce, chrámy i domky a kapličky se slídovými okénky, ovečky, pastýři, slon i velbloud, který původně doprovázel tři sv. krále k betlémské chýši, krásná Panna Maria se sv. Josefem a Jezulátkem i množství daráků, z nichž každý přinášel Ježíškovi něco zajímavého. Betlém vznikal řadu let. Otec pana Josefa Hladíka Edvard ho vyřezával v letech 1885 až 1908, a tak k jednotlivým figurám se vázaly vzpomínky

na události toho roku, kdy vznikaly. Než jsme prohlédli všechny figury včetně jelenů, vyřezávaných z jednoho kusu lípového dřeva, s parohy z drátků, obtočených nití a obarvených anilínkami, a stromky, zhotovené z planých odnoží ovocných stromků, které v zimě zající okousali, olepených plavuní a posypaných na zeleno obarvenými pilinami, to nějakou chvíli trvalo. Když jsme se dost vynadávali, vrátili jsme se zase k Housovým, kde zábava ve vánoční náladě pokračovala. Kvečeru jsme se vydali do Vysokého. Zpáteční cesta ubíhala dobře, vyhlížela jsem svítící vánoční stromčky za okny chaloupek podle silnice a staré cesty, a když jsme minuli jeden, těšila jsem se na další. Tak to bývalo po několik let. Později jsme už vánoce neslavili ve Vysokém a tato naše tradice skončila.

Léta jsem Hladíkův betlém neviděla, až předloni. Zúčastnila jsem se tehdy vernisáže vánoční výstavy v Lobkovickém paláci na Pražském hradě. Výstavu pořádalo pražské Národopisné muzeum spolu s Krkonošským muzeem z Jilemnice. Měla jsme ohromnou radost, když jsem u vchodu do sálu spatřila Hladíkův betlém. I dvě postele s vystlanými peřinami byly pod ním, jako to bývalo kdysi ve Třinci. Místo tetiček nás uvítal působivou přednáškou o krkonošských vánočních zvycích pan ředitel muzea z Jilemnice a jilemnické děti ze základní umělecké školy zazpívaly vánoční koledy. Tak se mi připomněla vánoční tradice mé rodiny v tro-

chu jiné podobě po letech v Praze. Hladíkův betlém je nyní uložen v Národopisném muzeu v Praze a při vánočních výstavách ho můžete také spatřit.

Mgr. Anna Vávrová - Vodsedálková

Vánoce bez hubníku

Vysoká rodačka paní Marie Hajná (nar. 1889) nám před lety zapsala: - Dyž se na vánoce vyderhla siň a sednice, tak v někerejch chalupách sypali na umytou pollahu slámovou řezanku, aby vyderžala čistá do svátku a nezašámala se.

V jenny chalupě v Dušnici měli děti jako smeti a nejstarší kluk byl dertek slabej na hlavu, teda prostáček, ale ináč moc učinlivej. Dyž teda byli s polahama hotoví, dala se máma do pečení. Nejdřiu hubník a pak koláče. Pekáč s upečeným hubníkem sterčila do komory na pollahu, aby vychlád. Hotový koláče pak nosil ten hoch do komory přes siň. Tenkrát toho svícení moc nebylo, jen ve sennici jenna daremná petrolejka a tak vostatek se chodilo po domně po paměti. Táta přišel z venčí a poudá: "Nák se mně ta řezanka v síni lepila na šuty. Hdo to byl v chliuvě, že šláp do kravince a tejd se to roznáší po baráku." No, vono vonic nešlo, protože se stejně ta řezanka pak hodila do chlíva pod krávu. Když bylo ušeko hotovo, siň i sennice zametená, sello se k večeři. Máma de do komory pro hubník a vrátila se s prázdným pekáčem. Enu prej, prakočistě jenno, se-

žralo nám hubník! Tátu to nák terklo do hlavy. Spomněl si na tu mazačku v síni. Sebral se a hajdy do chlíva. Dyž se vrátil, poudá: „Žánný kočistě, mámo, hubník máš v chliuvě pod kravištětem.“

Von ten hoch, co byl krapitek terknutej, kolikrát šel do komory s koláčema, tolikrát šláp do pekáče s teplým hubníkem.

*Z muzejního archivu vybrala
J. Doubalíková*

Jak se u nás doma šily bačkory

Bačkorářská sezóna, jak já ji doma pamatuji, začínala zhruba v polovině října, tj. když skončily hlavní zemědělské práce, vrcholila v týdnů předvánočním a doznívala v prvních dvou měsících nového roku. Do kuchyně se snesla „mašina“ (bytlýň šicí stroj značky Minerva), na které maminka šila „vrchy“ (svršky) nastříhané podle mustrů z obnošených kabátů, které se už k ničemu nehodily, jejichž sukno však skýtalo záruku, že „nohy budou v teple“. Tyto kabáty svázané provázem do balíčku a opatřené cedulkou se jménem majitele a zákazníka v jedné osobě a velikostí a typem požadovaných bačkor ležely na komoře často už od léta, někdy i déle - to když jarní práce na poli nedovolily dokončit vše, co tatínek ještě v rámci předchozí sezóny slíbil. Domem se rozlínula „vůně“ na plotně v hrnci

napařovaných klobouků, ze kterých se lepily - mazem vyrobeným z vody a žitné mouky - podešve. Ty se zatížené nechávaly vyschnout a posléze prošivaly - na ještě bytelnější mašině, která dlouhá léta stávala v už dávno neobývaném domě tatínkových rodičů - řemeslo zdědil syn po otci (který byl vedle bačkoráře ještě pekařem). Součástí přípravných prací bylo namolení dratví. Jeden konec v ústech, druhý v levé ruce, pravou rukou s koulí smůly v dlani přejížděl tatínek silně mnohokrát po provaze zavěšeném na klice okna. A teď se už opravdu mohl začít. Usazen na stoličce z popruhů opatřené polštářkem (proseděl na ní něco hodin!), bačkoru, přichycenou lehce hřebíky na kopytě, mezi koleny, ev. ještě zajištěnou potěhem /spojeným řemínkem navléknutým na vyvrábené bačkoře a přidržovaným levou nohou/ propichuje tatínek šídlem podešev se svrškem, protahuje dratví navlečenou na jehle z pravé i levé strany, utahuje (aby se nepořezal, má na pravé ruce kožený návlek), a tak znova, dokud podešev se svrškem není spojena kolem dokola pevným rovnoměrným stehem. Přesahující podešev se knejpem (ostrý nůž bez rukojetí) odřízne - odřezek se stává kořistí foxteriéra Šmudly, tahal se o něj s dětmi široké rodiny k jejich nemalé radosti - a výrobek je hotov. Bylo to nějakých stěhů! Kolikpak těch bačkor maminčiny a tatínkovy ruce vlastně ušily?

Pro mne je šití bačkor neodmyslitelně spojeno s atmosférou vánoc. Mrzne, za oknem poletují vločky

("Rychle zavírej, táhne!"), s mamin-
kou umýváme jednotlivé kusy ná-
bytku, po večerech pečeme cukroví,
tatínek šije a - zpívá! Všichni zpíváme.
Těch koled co odeznělo od konce li-
stopadu do vánoc! Půjdem spolu do
Betléma, Před vánoci jeden tejden,
Zelená se louka a tatínkova nejmilejší
- Bratři vstaňte! Bůhví, kde ji vzal.
Nikde jinde a nikdy potom jsem ji už
neslyšela. Práce vrcholila na „dlouhou
noc“, to chodil tatínek spát až k ránu.
Hodně lidí dávalo totiž bačkory jako
dárek pod stromček. A tak se v ku-
chyni dokončoval úklid až na Štědrý
den ráno. Krabice s náčiním, stolička i
mašina se vynesly na komoru. Moje
žbrblání na časné vstávání a následně
mytí podlahy konejšila rajská vůně

houbové polévky a očekávání věci
přítích. Každý rok jsem se kupodivu
dočkala. I čistounké kuchyně i zářícího
stromčku i dárků. Stále mám před
očima štedrovečerní stůl s černou hou-
bovou polévkou a tenkými krajíčky
chleba, které nakrájel tatínek svýma
velkýma, prací ztvrdlýma rukama.
Jako dítě jsem ten nepoměr neuměla
pochopit.

A po svátcích? Co myslíte? Jak ji-
nak! Krabice s náčiním, stolička i ma-
šina putovaly opět dolů do kuchyně.
Mašina se znovu rozhrčela, dům se
opět „rozvoněl“ párou z pařených klo-
bouků. Neboť práce se musela dokon-
čit, než sluníčko znovu vyhnalo hos-
podáře do polí.

Růžena Váňová

Vánoční rozjímání zakončíme veselou „aktuální“ koledou pana Vladimíra
Pavlíka, kterou v archivu vyhledala J. Ď.

Nová koleda z Vysocka od Vladimíra Pavlíka:

<p>1. Mílej pane Mikuláš
moc tebe prosím
ať to kabatiště na zip
nosit nemusím.
Bejvalo mi dycky líp,
než jsem zpřesápal ten zip,
dej mi raděj knoflíky
pro štěstí veliký.</p> <p>2. Vašek volá: Cecilie
chraň mi nevěstu -
ať jí černý kočíště
nelítá přes cestu.
Div mi serce nepukne,
že nosí mini-sukně
ani, že to dítě zlatý
nemá dukáty.</p> | <p>3. Ach, ty panno Kateřino,
patronko naše,
dej nám hojnost vitamínů,
ovesný kaše.
Máme rači kyselo,
po tom je nám veselo,
když těch houbišťat nám léto
tolik naselo.</p> <p>4. Ó ty Jene z Nepomuku
nasyň nám perník,
ať čert nevztahuje ruku
na nás „Věterník“!
Přej nám štěstí nejvíce,
ať každého měsíce
přibude nám abonentů
na dva tisíce!</p> |
|---|---|

Z redakční pošty

Vážená redakce,

vracím se ještě k zářijovému
Větrníku, kde píšete, že největším vý-
robce vysokých bačkor byl Karel
Bartoniček. To se nezakládá na
pravdě, poněvadž největším a nejstar-
ším výrobcem bačkor byl Václav
Bartoniček, otec Karla Bartonička.
Vysoké bačkory měly svoji tradici,
byly pevné a teplé, vršky ze sukna, po-
dešve se lepily z klobouků a kůží a ještě
se prošívaly strojem. Kdo si je koupil,
mohl je v zimě nosit doma i venku, po
několik roků. Je velká škoda, že jejich
výroba zanikla, ale je hezké, že ve
Sklenařicích žije p. Grosman s paní,
kteří i ve svém stáří se ještě zabývají je-
jich šitím. Naše generace, která nosila
vysoké bačkory, na ně nemůže zapo-
menout, protože dnešní i ty nejdražší
boty s koževinou se nevyrovnají tep-
lem vysokým bačkorám, které pro
svoji láci byly tenkrát dostupné všem.

Jiřina Marková, Horní Polubný

SPORT

Přetištěno z časopisu - Jilemnice slo-
vem a obrazem

Článek byl napsán k 100. výročí za-
ložení SKI v Jilemnici

Ze stránek historie lyžařského
sportu

Ze zákulisí lyžařských závodů

Na počátku našeho století pořádali
lyžaři, tehdy tzv. „skiáci“ řadu různých
větších či menších závodů. Jedny z nej-
zdařilejších byly závody pořádané 1.
února 1903 ve Vysokém nad Jizerou.

Týden před vypsáními závody sice
poprchávalo a pořadatelé dokonce
uvažovali o jejich přeložení, ale den zá-
vodní, kterým byla neděle, se počasí
umoudřilo. Mírně mrzlo, a protože
sněhu bylo ještě dostatek, závody se
mohly uskutečnit. Den to byl pře-
krásný, že zapisovatel napsal do jed-
natelské knihy: „... naše Krkonoše ve
svém bílém hávu jasně odrážely se od
modré klenby nebes a v dáli Ještěd a
kopce krajské dobře viděti. Doufám,
že žádný nelitoval, že zúčastnil se
těchto závodů, ba naopak myslím, že
každý byl rád, že nenechal si ujít sobě
ten skvostný požitek jak zimní přírody,
tak i sportovní...“

Závodů se zúčastnila řada tehdy
známých osobností: Nor ing. Hagbarth
Steffens z Kristianie, který u nás půso-
bil jako lyžařský instruktor, Josef
Rossler-Ořovský z Prahy, Hynek
Bedrník z Jilemnice, Cadett a V.
Furschina - učitel šermu a tělocviku z
Vídně, Koubíček z Pardubic, V. Rudl z
Roudnice, Běda Prokop, bratři
Pavlouškové, Dr. z Dieskau ze Saska,
nadpl. Lepés a nadpl. Szelp s dvanácti
muži, Wodwařka ze Zábřehu, J. Klazar
ze Dvora Králové a řada dalších.

Dopoledního programu lyžařských
závodů se již zúčastnilo mnoho diváků
a také řada fotografů v čele s Bru-

nerem-Dvořákem z Prahy, kteří nestáli čekat spouštěmi fotoaparátů, když v cíli "lapali" vítěze jednotlivých disciplín. Další obecnost se nahrnulo kolem poledne, kdy k Vysokému přijížděly z různých stran jedny saně za druhými, a tak odpolední závody se již odbyvaly za takového návalu obecnosti, že všude panoval velký zmatek. Lidé přebíhali z místa na místo, a dokonce křížili dráhu závodníkům, neboť každý se chtěl dostat co nejbližší k cíli závodů. Veškeré namáhání tamějších policajtů udržet pořádek vyznělo naprázdno. Ve všem tom zmatku však bylo možné pozorovat kromě závodníků také mnoho hezkých, "fešáckých" dam v elegantních toaletách, které pod mústkem, když někteří závodníci skok neustáli a upadli, zakrývaly si ve strachu oči a prohlašovaly, že se jim o tom bude večer zdát. Naštěstí se však nikomu nic nestalo, jen někteří skokani vyklepávali z lyžařských obleků hromady sněhu a měli orazítkované obličejy.

Po závodu ve skoku se již diváci pomalu vytráceli-přituhovalo, nohy začaly zábat a tak každý pospíchal do pohodlnějších míst. V hostinci se na počest mezinárodních závodů pořádal koncert. Ze zápisu se dozvídáme: „Hráli hezky, ale nevím, jestli to dělal ten fidiš vzduch, některé tóny pořádně otráslý bubínkem...“ To byl asi důvod k tomu, že po třetím kousku se zdvihl předseda jilemnického spolku Jan Buchar, aby připil a poděkoval organizátorům závodů. Po něm si slovo vzali další - J. Rossler - Ořovský, Lepés

a také Steffens, který dokonce spustil „po švédsku“. Tak večer po závodech mile plynul, postupně se jednotliví hosté vytráceli a rozjízďeli se dílem na lyžích a dílem na sánkách do svých domovů či ubytoven. Nakonec zůstala jen hrstka nejvěrnějších, kteří pryč „...pořádali závody na skích kolem stolu za svítání denice ...“

Druhý den se závodníci zúčastnili společného výletu do hor a po něm se již všichni rozjeli do svých domovů. Tak tedy skončily velké mezinárodní závody roku 1903 ve Vysokém nad Jizerou.

Společenská kronika

95 krásných let.

Z našeho pohledu jistě, vždyť dožít se takového stáří v duševní čilosti je opravdu k závidění. Kolik se ale za tím vysokým číslem skrývá těžkých chvil, odříkání, bolestí.

V současné době je to nejstarší občanka ve Vysokém. Drobná, křehká stařenka s vlasy bílými jako padlý sníh, ale s očima stále ještě bystrými. Sluch ji však opouští. Styk s okolím jí usnadňuje pečující, ošetřující, ale hlavně milující syn František, nejmladší z jejích čtyř dětí.

Když jsem si připravila blok a tužku, povídá paní Vitamvášová:

„Ale moc toho o mně nepište, aby lidi neřekli, že se chlubím“.

A už jsme si povídali, ve třech, protože bez prostředníka Františka by to nešlo.

Odкуда pocházíte, vaše jméno není typické pro Vysoké?

Z Harrachova, ze smíšeného manželství, maminka byla Češka, tatínek Němec, ale hodný člověk. V Harrachově jsem vyrostla, vychodila školu a vdala se. Bydleli jsme tam s mužem, pracoval v textilce v Rýžovišti. Byl velký sokol. Poměry se tam stále zhoršovaly, kamarádky ze školy mě přestaly znát a nakonec nás v roce 1938 z Harrachova vystěhovali. Krátce jsme bydleli na Přívlece, ale to byl tak špatný byt, že muž nakonec našel byt až v Ústí u Staré Paky. Tam jsme prožili válku.

A co děti ?

Měli jsme čtyři, všechny se narodily doma. Nejstarší přišel na svět v sedmi měsících. To bylo moc špatné. Inkubátory nebyly, a tak jsme ho vyplívali doma. Dnes mu je 72 let a žije dál na Harrachově. Druhá holčička se narodila na osmi měsících, ale dožila se sotva pár neděl, a pak přišly ještě dvě, dcera Zdenka a po mnoha letech ještě nečekaný František. Dnes mám ještě 5 vnoučat a 10 pravnoučat.

„Mami, vypravuj, jak jste Arnoštka dopékali v troubě“. Zdálo se mně to trochu jako černý humor, ale poslouchala jsem se zájmem.

„Arnoštek byl jako malinká panenka. Nahřívají jsme mu plenyky teplými cihlami, balili jsme ho, a když se večer přestalo topit, zabalili jsme ho do plenek, veliký pekáč jsme vystlali peřinkami, do toho jsme ho položili a v troubě se zahříval. A snad proto vydržel“. Šťastně se usmála, jistě se na chvíli vrátila do doby před 72 léty.

Jak jste prožili válku v tom novém prostředí v Ústí?

To by bylo také dlouhé vyprávění. V bunkru v blízkém lese se skrývali 3 angličtí zajatci. „Mně bylo 6 let“, vypráví dál František, „a maminka každý den chodila do lesa, nechtěla mně říci, proč. Tak jsem ji jednou špehoval a přišel jsem na to její tajemství. Lekla se a vysvětlovala mně, co by se stalo, kdybych to někomu prozradil. Ale všechno dopadlo dobře, hoši se zachránili a přišli nám po válce poděkovat.“ A na důkaz přinesl fotografie s děkovným nápisem.

Jak jste se dostali do Vysokého ?

To byla ještě dlouhá cesta. Po válce jsme se vrátili do Harrachova, ale tam už práce nebyla, protože z textilky udělali středisko ČSTV. A tak jsme chodili s mužem přes kopec, tj. přes Čerták, do Rokytnice do bývalé Šeby IO. Těžko byste si asi představili tu cestu v zimě. Chodili jsme zcela vyčerpaní domů z práce i do práce. Musili jsme se tedy znovu stěhovat. Bydleli jsme v Rokytnici na kopci nad Kroupovými. Z té doby v Rokytnici mám také památku. Podívejte.

Jak jste přišla k takovému úrazu?

„To vám povím já“, pravil František. „Byl jsem z vojny na dovolené na Harrachově u bratra. Najednou zvoní telefon, ať rychle jedu domů, že mamince na postřihovače, kde pracovala, stroj utrhl ruku. Jeli jsme rychle do nemocnice s nejčernějšími myšlenkami a představte si, maminka nám už na chodbě šla naproti, ruku celou ovázanou, ale s úsměvem. Rozdrcený ukazováček musel být amputován, jednoduché to nebylo, ale přežila to.“

Tak já vám to povím dál. To už bylo po únoru 1948 a muže teď zase pronásledovali komunisti, protože byl sokol. Ale to byli Češi. František nesměl do školy, musel si vybrat buď doly nebo zemědělství. Tomu dal přednost. V 61. roce náhle zemřel muž. Dokosil louku, polehl si a už nevstal. A já jsem zůstala sama. Dcera se přestěhovala do Vysokého a zeť mi tu opatřil byt u paní Koldovské, tady v té zatáčce. Co jsem tam zkusila zimy, těžko povídat. v celém domě se topilo v jediné místnosti, do rána všechno zmrzlo, byt byl až po okna mokrý.

Byla jste tam dlouho?

Ne, na štěstí se v tom nešťastném roce 1961 vrátil na vánoce syn František, dostal byt i zaměstnání v Sebě. Byl sice propuštěn z JZD na Moravě do JZD ve Vysokém, ale v Semilech mu umožnili první bezproblémový přestup do práce, z družstva do textilky, a od té doby se z nás stali Vysokáci.

Pracovala jste také v Sebě?

Nepracovala, já už jsem byla v důchodu/vdovském/. Nejhorší věc mě ale potkala před třemi lety. Zlomila jsem si nohu v krčku tak nešťastně, že i lékaři nade mnou lámali hůl. Přivezli mě z nemocnice domů a díky rodině a všelijakým domácím prostředkům a masťm a hlavně nesmírné péči Františka se podařilo, čemu nikdo před tím nevěřil. Chodím. Sice jen po kuchyni, musím se přidržovat, ale chodím a umřít se mi ještě nechce.

Na Harrachov nevzpomínáte?

Nerada. Narodila jsem se tam, ale odnesla jsem si s sebou jen špatné zkušenosti a zážitky. A to je všechno, víc už nepíšte.

„Paní Vítámvášová, řekla jste mi na začátku, že nechcete, aby si lidi mysleli, že se chlubit. Ale vy se můžete chlubit! Mít takového syna, který se z lásky k matce zřekne svého zaměstnání, jen aby jí mohl v těch bolestných chvílích po úrazu pomáhat, který se stal tím ohledným a opravdovým ošetřovatelem, pomocníkem, který je skromný a nenáročný a pro něhož jste vlastně smyslem jeho života- tím se opravdu každá matka pochlubit nemůže. Ať je vám spolu ještě dlouho dobře.“

S matkou a synem Vítámvášovými si povídala L. Hnyková

Životní jubilea oslavili:

Tríci:
7. 12. Božena Kučerová 84 let
1. 12. Ludmila Steinerová 82 let

Stará ves:
17. 12. Anna Babcová 78 let
1. 12. Miroslav Kluc 72 let

Sklenářice:
31. 12. Marie Habová 73 let
18. 12. Miloslav Hartych 70 let

Vysoké nad Jizerou:
28. 12. Anna Dvořáková 83 let
13. 12. Václav Fohl 78 let
30. 12. Miloslav Chvalina 87 let
17. 12. Marie Patočková 81 let
13. 12. Rudolf Smola 88 let
24. 12. Zdenka Junková 70 let
21. 12. Lidmila Kubičková 74 let
31. 12. Josef Soukup 73 let
12. 12. Milada Soukupová 71 let
10. 12. Vilemína Tichá 71 let

Do dalších let přejeme dobrou pohodu a hodně zdraví!

ZLATÁ SVATBA

Dne 7. prosince 1994 oslavili manželé Petr a Ludmila Hnykovi ZLATOU SVATBU- 50 let společného života.

Přejeme manželům Hnykovým do dalších společných let pevné zdraví, štěstí a stále dobrou pohodu.

Úmrtí:

3. 12. Miroslav Patočka – nedožitých 72 let

Došlá zpráva po uzávěrce

Dovolte mi, abychom Vás pozvali k prohlídce muzea v době vánočních svátků, kdy můžete mimo Metelkova pohyblivého betlému a stále expozice shlédnout následující nové výstavy, které jsme pro Vás připravili.

V malé výstavní síni bude vystavovat kresby pan Miroslav Prokeš. V galerii muzea uvidíte výstavu nazvanou „Z depozitáře muzea“, kde bude instalován výběr obrazů ze sbírek muzea, dále pak předměty ze skla, porcelánu a další zajímavé sbírkové předměty.

Muzeum je v době vánočních svátků otevřeno denně a to:

24. 12. 94 – 9 - 14 hodin
25. 12.

1. 1. 95 – 9 - 12, 13 - 16 hodin

Těšíme se na Vaši návštěvu a přejeme Vám krásné prožití vánočních svátků a v novém roce zdraví, štěstí a pohodu.

I. Hásková, ředitelka muzea

I mlhavé odpoledne může přinést radost

První prosincový víkend ve Vysokém nad Jizerou byl navzdory mlze, zimě a dešti prochnutý duchem solidarity a lidskosti. Ptáte se proč?

Naše občanské sdružení, které vzniklo přede dvěma lety, aby napomáhalo přijetí zdravotně postižených dětí do společnosti, si vybralo pro jeden z tradičně pořádaných rodinných víkendů právě Vysoké. Především jsme se vypravili za sněhem, ale také jsme chtěli společně s celými rodinami oslavit nadcházející svátky.

Zatímco sníh nás nečekal ani na vysokém výdrholci, druhý záměr se naplnil beze zbytku!

Velmi příjemné prostředí nám v hotelu Strojmetal uchystali manželé Palivcovi. Jejich slavnostní večeře u rozsvíceného vánočního stromku by bez nadsázky snesla srovnání s nejlepšími interhotely.

Vánoční pečivo pro nás napekla děvčata z vysoké střední integrované školy. Každé dítě si od nich odváželo

balíček vánočního cukroví s ručně malovaným vánočním přáním. Navíc dívky ušily spoustu textilních hraček – ty dětem udělaly ještě větší radost než dobroty. Stonožky, housenky i myšky usnaly na čestném místě na polštářích těch nejmenších.

Vánoční náladu do Strojmetal přinesly sobotní odpoledne děti z mateřské školy. Jejich básničky a tanečky potěšily všechny. A dvojnásobný dík patří všem čtyřem paním učitelkám i rodičům, kteří ukrojili ze svého sobotního dne, aby nás navzdory nevlídnému počasí v hotelu se svými dětmi navštívili.

Téměř dvacet rodin se zdravotně postiženými dětmi našlo ve Vysokém široká a otevřená srdce. Co více jsme si mohli v předvánočním čase přát? Děkujeme.

*Výbor Podkrkonošské společnosti
rodičů a přátel dětí zdravotně
postižených se sídlem v Semilech
PhDr. Věra PICKOVÁ*

Redakce Větrníku
přeje všem svým příznivcům
spokojené a klidné Vánoce
a šťastný vstup
do nového roku
1995